

Jaką tendencję wykazuje częstość pojawiania się wnetrostwa u samców żubra *Bison bonasus* żyjących na terenie Puszczy Białowieskiej?

ELŻBIETA CZYKIER, JERZY DACKIEWICZ*, MICHAŁ KRZYSIAK*,
MATEUSZ CHOLEWSKI**

Zakład Histologii i Embriologii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku,
ul. Waszyngtona 13,
15-269 Białystok

*Białowieski Park Narodowy, Park Pałacowy 11, 17-230 Białowieża

**Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Histologii i Embriologii
Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, ul. Waszyngtona 13, 15-269
Białystok

WSTĘP

Zamysł restytucji żubra *Bison bonasus* (L.) pojawił się w 1924 roku, z chwilą utworzenia Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubrów. W ogrodach zoologicznych i rezerwach żyły wówczas 54 żubry. Badania genetyczne wykazały, że białowieska linia żubra wywodzi się od siedmiu założycieli. Zdaniem Bielousowej restytuowana populacja żubrów w Puszczy Białowieskiej posiada tylko 5 diploidalnych zestawów genów. W 1987 roku średni inbred dla białowieskiej linii żubra wyniósł 44%, a pojedyncze osobniki mają wartość inbredu 50-60%.

CEL

Postanowiono zatem sprawdzić, jaką tendencję wykazuje częstość pojawiania się wnetrostwa w białowieskiej linii żubrów, czy utrzymuje się na stałym poziomie, czy ma charakter wzrostowy.

MATERIAŁ I METODY

W Puszczy Białowieskiej od 1971 roku w miesiącach jesienno-zimowych prowadzone są odstrzały selekcyjne żubrów. Odstrzały wszystkich żubrów odnotowywane są w protokołach.

Przyczyny eliminacji zwierząt

- choroby, a zwłaszcza nekrotyczne zapalenie napletka (NZN) u samców,
- urazy,
- zła kondycja zwierząt

Od 2003 roku odstrzały selekcyjne prowadzone są tylko w stosunku do chorych zwierząt. Odstrzały selekcyjne odbywają się w godzinach porannych. Sekcje zabitych zwierząt wykonywane są zgodnie z przyjętym protokołem, w którym odnotowywane są makroskopowe i mikroskopowe zmiany patomorfologiczne. W obecnym badaniu, poddano analizie protokoły eliminacji zwierząt od 1971 roku do 2014 roku, ze szczególnym zwróceniem uwagi na przypadki jednostronnego i obustronnego wnetrostwa u samców żubra.

WYNIKI

Badaniem objęto 605 samców żubra odstrzelonych w latach 1971 - 2014 na terenie Puszczy Białowieskiej. Zwierzęta pochodziły zarówno z hodowli zamkniętej i ze stada wolnego. Wśród odstrzelonych zwierząt były 144 cielęta żubra. Cielęta żubra nie uwzględniono w badaniu, ponieważ zdaniem Świeżyńskiego, u żubra zstępowanie jąder może przedłużać się do roku po urodzeniu. W okresie od 1971 roku do 2000 roku odnotowano 6 przypadków wnetrostwa u przebadanych sekcyjnie 323 samców żubra. W okresie od 2001 roku do 2014 roku stwierdzono 12 przypadków wnetrostwa u 143 przebadanych sekcyjnie samców żubra. Łącznie wśród 461 samców żubra w wieku powyżej 1 roku wnetrostwo odnotowano w 18 przypadkach, przy czym dwa samce żubra miały obustronne wnetrostwo (jeden osobnik w wieku 13,5 roku, drugi w wieku 3 lat), 16 samców żubra miało jednostronne wnetrostwo, lewostronne lub prawostronne (zwierzęta były w wieku od 1,5 roku do 12 lat).

WNIOSKI

Przeprowadzona przez nas analiza wykazała, że w ostatnich 13 latach częściej występowały przypadki wnetrostwa u eliminowanych żubrów na terenie Puszczy Białowieskiej.